

Науковцями показано, що в більшості випадків стійкість до вилягання та продуктивність залежить від верхнього міжвузля. У наших дослідженнях у 2013 р. довжина колосоносного міжвузля у досліджуваних сортів пшениці ярої варіювала від 22 см ('Аранка') до 37 ('Краса Полісся') (табл.2). А в наступному, 2014 р., показники її зменшилися і знаходилися в межах від 18 см ('Аранка') до 38 ('Краса Полісся'). У всіх сортів, за винятком 'Краси Полісся', відбулося зменшення довжини колосоносного міжвузля.

У середньому за роки досліджень найкоротше колосоносне міжвузля мав сорт 'Аранка' (20 см), дещо довше – 'Легуан' (26 см) і найдовше 'Краса Полісся' – 37 см. У сорту стандарту 'Елегія миронівська' довжина колосоносного міжвузля була найвищою у обидва роки досліджень і в середньому становила 37,82 см. Варто зауважити, що довжина колосоносного міжвузля зменшувалася пропорційно довжині стебла.

У дослідженнях використовували полтавський індекс (ПІ). Варто виділити сорти, у яких високі показники індекса. Так, у 2013 р. значення ПІ варіювали від 3,8 ('Краса Полісся') до 5,9 ('Аранка'), у 2014 р. – від 3,4 ('Краса Полісся') до 6,9 ('Аранка'). У свою чергу сорт 'Легуан' мав середні показники ПІ, що дає можливість оцінити його позитивно.

У селекції пшениці необхідно мати сорти, які забезпечують стабільну продуктивність за рахунок їх швидкої реакції на мінливість факторів середовища. У зв'язку з цим, проводиться вивчення критеріїв непрямой оцінки продуктивності генотипів методом селекційних індексів. Він дає рекомендації для добору як за самою основною ознакою, так і за тими, що входять до складу індексу.

УДК 664.71–11:631.55

Любич В. В., кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Возіян В. В., аспірант

Уманський національний університет садівництва

E-mail: valieria.vozian@mail.ru

НАТУРА ЗЕРНА СПЕЛЬТИ

Спельта (*Triticum spelta* L.) – напівдикий вид пшениці. Вона містить всі основні компоненти необхідні для людини. Проте цінується за високий вміст білка, ліпідів і харчових волокон. Також вона відрізняється за розподілом поживних речовин у зерні.

Натурна маса дає уявлення про виповненість зерна і є ознакою його борошномельності. Дрібне, проте виповнене зерно дає таку ж щільність укладання, як і велике або навіть більшу, що за однакової питомої ваги зумовлює рівну або більшу величину натури.

Метою наших досліджень було вивчення натури зерна спельти.

Експериментальну частину роботи проводили в лабораторії кафедри технології зберігання і переробки зерна Уманського національного університету садівництва впродовж 2013–2015 рр. Для дослідження взято зерно сортів спельти, отриманих методом добору з місцевих сортів – Schwabenkorn, NSS 6/01, Frankenkorn, Швецька 1, Австралійська 1 та сортозразки, отримані в результаті гібридизації *Tr. aestivum* / *Tr. spelta* – LPP 3218, LPP 1305, LPP 3132, LPP 3124, LPP 1197, LPP 3435, LPP 1224, LPP 3117, що вирощувалися в умовах Правобережного Лісостепу України. Контроль (стандарт) – районований в цій зоні сорт спельти Зоря України.

За нашими дослідженнями натура зерна спельти в середньому за роки досліджень коливалась в межах 654–771 г/л залежно від сорту. Так, серед сортів отриманих методом добору найбільшим цей показник був у зерна сорту Schwabenkorn – 716 г/л відповідно, що перевищувало стандарт на 1 %. Зерно решти сортів не перевищувало стандарт, натура зерна в яких становить від 654 г/л до 704 г/л.

У 2013 р. зерно сортів отриманих методом добору, характеризувалось нижчою натурою, що змінювалось від 646 до 708 г/л, тоді як в 2014 р. від 662 до 741 г/л, 2015 р. від 655 до 727 г/л, що істотно порівняно з $HIP_{05}=36$.

Із зерна сортів, отриманих методом гібридизації *Tr. aestivum* / *Tr. spelta*, всі сорти перевищили стандарт, його натура коливалась в межах 715–771 г/л.

Слід зазначити, що існує істотна різниця між обома видами сортів. Сорти, отримані методом гібридизації *Tr. aestivum* / *Tr. spelta*, показали більшу натуру зерна, яка в середньому становила 745 г/л порівняно з сортами, отриманими методом добору – 702 г/л або більше на 6 %.

Отже, натура зерна досліджуваних сортів крім Frankenkorn (654 г/л) і NSS 6/01 (685 г/л), перевищувала стандарт, у якого цей показник становив 700 г/л, на 1–9 %. Сорти, отримані методом гібридизації *Tr. aestivum* / *Tr. spelta*, мали більшу натуру зерна, яка в середньому за три роки становила 745 г/л порівняно з сортами, отриманими методом добору 702 г/л або більше на 6 %.